

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

8 de Actionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

cum superioribus, & legitima fiat. Si quidem nouissima pacta, quae se compari cum precedentibus possunt, vel addunt tantum, vel diminunt, incontinenti apposita, non autem priora tollunt. l. in bonafidei, C. de pact. l. pacta conuenta de contrab. emt. in P. Qui potestatem etiam non habent nouando, vel contraria pacta faci-

endo, nihil agunt. l. 3. & l. si quis paciscendo, de pact. C. l. si eo. tit. in P. Nec qui possunt, si nolint, & si secunda pactio non teneat, l. 1. & 2. de nonat. in P. vel si ea iure improbetur. l. iurifigentium, §. sed si fraud. ind. & l. si vnus, §. sed si pactum, de pact. in P.

De Actionibus. Cap. 8.

- 1 Actio vnde differentiag, eius ab actu, qui & actio.
- 2 Actio forensis quid: & quare actio dicta: & quod actiones habebant formulas praescriptas & dictatas, & quomodo.
- 3 Lege agere quid, & quomodo.
- 4 Factos qui euulgauit, & actionum formulas: & conceptionis actionis curiosa, qualis olim obseruatio.
- 5 Conceptio iuris formula causis non prinabat in arbitrariis.
- 6 Substantia hodie actionis formulae curiose: atque autem necessaria retenta & adiecta.
- 7 Quando liceat mutare, vel emendare actionem propositam & semel editam, & quomodo.
- 8 Quomodo standendum in eum qui plus, quam debeat, petit.
- 9 Actionis nomen late patet, & omnes petitiones continet.
- 10 Actionum diuisio in ordinarias & extraordinarias, & quae sint, quidque officium iudicis mercenarium.
- 11 Ordinarium actionum, in ciuiles & pratorias, diuisio, & quae.
- 12, 3. Diuisio actionum in rem, in personam, & mixtas, quid actio, petitio, persecutio, conductio.
- 13 Mixtae quae.
- 14, 4. Diuisio in persecutorias rei, poene, & mixtas.
- 15 Penalem subdivisio, in eas quae in duplum, triplum, quadruplum.
- 16 5. Diuisio in directas, contrarias, utiles.
- 17 6. In directas & utiles.
- 18 7. Bonafidei & stricti iuris.
- 19 8. In vniuersales generales, singulares, ratione petitionis, ut & solidi, non solidi.
- 20 9. In nativas datus seu arbitrarias: & quae illa.
- 21 10. In perpetuas & temporales.
- 22 11. In eas quae ordinariae & subsidiariae, & quae: & quid actio ex contractu, ex facto in factum.
- 23 Diuisio actionum in factum.
- 24 Popularia & priuata interdita quae.

1 CVM obligatio est pactorum origo actionum sit, l. licet, §. ea obligatio, de procur. vel cum ab ea nascuntur, vel cum ex ea, vel ob eam dantur, sicut explicat Accursius, in l. naturales, 9. in verb. competat, de praescript. verb. recordari oportet & obligationes aliuande, quam ex conventionibus orti posse, §. fin. de oblig. apud Iustin. l. obligamur, §. 1. de actio. & consequenter, aliunde actiones

quoque pendere, quam ex placitis. Quae ut euoluamus, primum separemus actionem ab actu: quia actus hominum omnes generali nomine actiones dicuntur. Quemadmodum tertia iuris pars, ad actiones pertinere dicitur, id est, ad negotia humana alia ad res: alia ad personas. l. 1. de stat. hom. §. fin. de iur. nat. ubi nimirum strictae actiones interpretatur gl. pro forensib. Actiones autem hic dicuntur, quaedam persequutiones, quae in iudicio fiunt ratione alicuius praecedentis causae legitimae, quae actum hunc forensem permittit, vel iubet fieri.

¶ Et, ut cum Iustiano loquar, actio hic est ius persequendi in iudicio quod sibi debetur. §. 1. de actio. l. nihil aliud, 50. eod. in l. Ius persequendi, est facultas agendi, vel conueniendi. l. 1. de eo quod certo loc. P. l. 6. §. videamus, de neg. gest. in P. l. pure, §. fin. de do. mal. except. in P. Sciendum est, inquit Theophilus, quae Athenienses Sixas vocabant, eas a Romanis actiones dici. Porro dicitur actiones, eo quod improbos & perfidos ad iudicia agamus. Theoph. b. §. 1. de action. lib. 4. Insti. tit. 6. Sic Cicero, 3. in Verrem. Scribitur Heracho dica. Et apud Terentium, Si tu illam atigeris secus quam dignum est, dicam tibi impingam grandem. Vlpianus in titulis, actiones formulas vocat: dum ait. Fideicommissa non per formulam peruntur, sicut legata. Vlp. in titu. iur. tit. 25. & 19. S. c. Sueton. Cum libertino cuidam acerbus debitum reposcenti, iniuriarum formulam, quasi calce ab eo impetrat, intendisset. S. c. Sueton. in Vitellio. Erant namque actiones, praescriptae agendi verborum formulae, pro nata ciuilique negotii: ut & Cicero indicat, dum de actione, de dolo agit. Nondum, inquit, Aquilius pro iuberat de dolo malo formulas, Cicero 3. Offic. Refert Pomponius, l. 2. §. fuit autem, de origi. iur. in P. Appium Claudium, qui centimanus appellatus est, vel caecus secundum Ciceronem, 3. Officior. actiones scripsisse primum de viciapionibus. Et Sextum Aelium, librum qui tripartita inscribatur: quoniam in eo, lege duodecim tabularum praeposita, iungebatur interpretatio: dehiuc cetera exebatur legis actio. Pomp. in d. l. 2. §. deinde Sextus Aelius. Atque constituebantur actiones agere volentibus, vel a legum praescriptis, l. 2. §. deinde ex his legibus, de origi. iur. in P. vel a magistratibus, apud quos erat legis actio, l. magistratum. 4. de adop. in P. lib. 1. tit. 7. id est, iudicandi auctoritas: vel a collegio olim tantum Pontificum. d. l. 2. §. omnium tamen, de origi. iur. Cicero. 1. de Orat. & 2. de Legib. Qui autem agendi a magistratu facultatem accepisset, iudicium dictabat, Paulus in l. si feruus depositus, 12. §. fin. de nox. a. action. lib. 9. P. tit. 4. seu actionem, Paulus in l. non distinguemus, 37. §. item si quis, vers. illud, de recept. arbit. lib. 4. P. tit. 8. id est, exponebat qua lege agere vellet, ut ex qua lege & quo iudicio certandum esset, conitaret inter litigantes & iudicem. Inde dicimus editam actionem speciem litis futurae demonstrare, l. 3. de edend. lib. 2. C. tit. 1. cum nemo possit experiri sine aliqua actione. l. quoties, §. idem si temporalem, de administ. iur. in P. l. si pupilli, 6. §. fin. de neg. gest. Actio enim pendebat auctoritate, & formula legis, & iudicii eiusdem.

¶ Quamobrem est lege agere dicimus, id est, experiri ex praescripto & definitione iudicii legis: exempla videto confarctata apud Budaeum in l. 4. de adop. Erantque in concipienda actione & tempus, & modus, & formulae, obseruanda: non enim omnibus diebus, sed tantum factis licitum erat iudicia exercere, vel iudici illa tria verba effari, do, dico, addico. ut ait Ouidius de diebus, Fastor. lib. 1.

Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur, Fastus erit per quem, lege licet agi.

¶ Et pauci quondam sciebant, ut ait Cicero, oratio pro Murena, possent lege agi necne: factos enim vulgo non habebant: erantque in magna conuulsione, a quibus etiam dies, tanquam a Chaldaeis petebantur. Donec inuentus est scriba, Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixerit, & ab ipsis cautis iurifconsultis, eorum scientiam compilari. Is Appii Claudii librum de actionibus vulgauerit. Et ut Lilius quoque tradit, lib. 9. ciuile ius positum in penetralibus Pontificum, euulgauit, factoque circa forum in albo proposuit, ut quoque lege agi posset, sciretur. Dehinc formulae ita concisae erant & praescriptae iudiciorum, ut oporteret ad amissum actionem componere, ne si caderent formula, syllaba etiam omiffa, & causae, & actione quoque caderent, l. 1. de formulis & imperationib. actio. subla. lib. 2. C. tit. 58. sic Quintilianus, lib. 7. insti. Orator. Est certa, inquit, seruius ad certa verba se adstringendis: idque faciendum in libro Ciceronis de Oratore vetat. M. Antonius. Nam est etiam periculosum, cum si uno etiam verbo est erratum, tota causa cecidisse videatur.

Is autem & refert quæstiones, quæ in hac controuersia formulæ monebantur, dum ait, *Quæ in lib. 3. Instruit. Neque ignoro multis transferri, cum in omnibus fore causis, in quibus quis cœcidit, si formula dicitur, hæc sint quæstiones: an hunc, an cum hoc, an hac lege, an apud hunc, an hoc tempore liceat agere.* Iustinianus addit aliam formulæ partem, vt in actione quis teneretur in intentione sua completi vere, quantum ad eum pertineret, alioquin complexus plus, quam ad se pertineret, caderet causa, & rem amitteret vere sibi debitam, nisi ex causa restitueretur: illamque petitionem pluris, re, tempore, loco, causa, perpendebant. *l. si quis agens, §. plus autem, de action. ap. Iustinian.*

3 *¶* Cicero, *¶* formulam actionum, & pœnam, vt qui formula caderet, causa quoque caderet, locum habuisse tantum in iudiciis, quæ per magistratus expedirentur tradit, non autem in arbitriis, idque tam varie, quod iudicium pecuniæ certæ est, arbitrium incertæ. Cicero pro Roscio Comædo. *Ad iudicium enim hoc modo venimus, ut totam litem aut obtineamus, aut amittamus: at arbitrium hoc modo adimus, ut neque nihil, neque tantum quantum postulamus consequamur.* Curare debet iudex, vt sententiam certam dicat, *§. curabit, de actio. l. 1. §. 2. de sententiis qua sine certa quant. C.* quæ ita vix ferri potest, si petitio incerta fiat, ad quam referri debet. *l. vt fundus commun. diuid. in P.*

6 *¶* Ceterum, *¶* hodie aucupationes illæ formularum actionum, sublatae sunt: neque idcirco causa cadere agentem placuit, neque exceptionem esse illius formulæ non rite conceptæ, si modo aptam rei, & proposito negotio accommodatam esse constitit. *l. 1. §. 2. de formul. §. impetra. actio sublat. C.* Et iure Pontificio, omisso nomine actionis, sufficit eo modo rem, quam quis intendit, exprimere, vt quid petatur constare, iudici & aduersario possit. *o. de lecti, de iud. apud Gregor.* Formulæ nihilominus quædam retentæ sunt, alieue instituta, quæ necessitatis causam habent, & ad circumcidendas lites, & perfidiam actorum pertinere videbantur:

7 vt, cum de iudiciis ageretur, Deo fauente, docebimus. *¶* Et *¶* nunc qui male formulam actionis concipit, cadit quidem a formula, & tanquam temerarius litigator plectitur, *l. cum quum temere, de iud. in P.* sed non cadita causa: veluti si quis agat aduersus mentorem agrorum seu finitorem, qui falso modo reuincit, actione locati, non teneretur intentio, sed alia agendum est, si mensor fallum modum dixerit, *l. 1. §. l. mensor falso dixer. lib. 1. §. 1. tit. 6.* Sic Paulus, *Si sub conditione homo, inquit, emtus sit, redhibitoria actione ante conditionem existentem, inutiliter agitur: Quia nondum perfecta actio, arbitrio iudicis perfecta fieri non potest. Et ideo, si ex emto, vel vendito, vel redhibitoria ante actum fuerit, expleta conditione, iterum agi poterit.* Paul. in *l. bouem, 4. §. si sub conditione, de ad. ed. lib. 2. §. 1. tit. 1.* Et in aliis quoque placuit, iterum pro eadem re posse agi, si prior actio, pposita sit incomperens. *l. grege, §. si sub conditione, de pignori. P. l. si mater, §. eandem, de re iud. in P.* Et in summa. Ver. & Antonius CC. actionem emendari & mutari posse rescripserunt. *P. in l. 1. de eden. in P. §. in l. edita, 3. C. de eden. vbi se gl. §. Bart. Alexand. Paulus & Iason, de mutatione, §. emendatione.* Noua actio & libellus nouus videtur, si adimatur vel addatur quippiam ex substantialibus. *Guid. P. ap. singul. 646.* Et pro eisdubio, licet actioni, vel libello detrahere & addere extra substantialia impune, vt quæ ad ornatum sermonis pertinent & alia, remanente substantia actionis. *Joan. Faber in §. minus, de actio. Atque si libellus, vel actio generaliter pposita sit, potest libere quæ edidit, restringere & interpretari in sui fauorem.* At si ex editione actionis, ea cognita aduersario, aduersarius mutationem vel emendationem laudatur, vix permittitur, nisi causa cognita: veluti cum pluribus actionibus experiri quis pro eadem re potest, si vnam elegerit & ediderit, non datur facultas mutandi. *l. quod in heredes, §. 1. de tributoria act. in P. l. cum filius, §. variis, de leg. 2.* Et generaliter non datur corrigendi, vel mutandi libellum vel actionem potestas, in detrimentum aduersarii. *auth. qui semel, C. quomod. §. quando iud.* Ideo & si iusta causa sit, quæ id indulgeatur, semper oportet iudicem, iubere mutantem vel emendantem, damnum, siue expensarum, vel alterius generis, resarcire. *l. si quis ex argentiarius, §. 6. ex hoc, de edendo, lib. 2. P. tit. 1. §. gloss. in l. edita, C. eod. §. ibi Bart. Alexand. Iason.*

8 *¶* Sic *¶* si quis plus petat, nõ ideo, quia formula cadit: causa hodie cadit, nisi dolose antea se gesserit. *l. 1. de plus peti. lib. 3. C. tit. 10.* Et punitur importunitas plus petenti, si super petitione sua duxerit in iudicio persistendum. Ita, qui plus reperunt sine causa, in expensis aduersario condemnantur: qui autem plus loco, ad id quod interest, tenentur: pro eo quod adimatur debitoribus utilitas, quæ illis

accederet, si statuto tempore soluisent. Ei vero, a quo amplius tempore petitur, inducitur duplicantur, nec litem excipere cogitur priusquam exsoluantur expensæ, vt statuit Gregor. *l. X. Sum. Pontif. in c. 1. de plus peti. lib. 2. Decretal. tit. 11. facit pro inter esse loci, l. 2. §. fin. de eo quod cert. loc. faci. pro ipsidem §. bodis, de excepti.* Et iure Iustiniano, si quis re, loco, causa plus petat, & reus circa portulas damnus aliquod patiat, pœnam tripli patitur, *§. tripli, §. §. sed hoc quidem ante, de actio. ap. Iustin.* & in alios sumtus condemnabitur, nisi pœniteat ante petitionis ante litem contestatam, ante quam, sine pœna & sumtibus pœniteat. *l. vni. de plus peti. C. l. amplius hic rem rat. habet in P. examinat. hoc gl. 1. in d. c. 1. de plus peti. cum etiam ante sententiam impune liceat pœnitere, vide ubi.* Neque si plus petatur, ante diem habebitur ratio ad id, quod oporteat aliquando debitorem soluere: quod iudicium, de eo quod est in præfenti sit, nec potest esse in suspensio, *l. non quem admodum, 3. §. de iudic. lib. 5. P. tit. 1. iam que contigit error, qui occurrit aduersario.* Vnde emendandum erit a iudice condemnatione, cum sibi prospicere debuisset, antequam in ius aduersarium vocaret, *l. qui accusare, C. de eden. l. 1. eod. tit. §. certus esse de his, quæ proponere dectuerat.* Itaque omissis illis antiquorum formulæ, naturas actionum & substantialis, quæ utilitatem consilii rationis exhibet, paucis subnotabo per distinctiones, seu partitiones.

¶ Actionis *¶* nomine, generaliter petitiones continentur, in rem, in personam, directæ, vtilis, præiudicium, stipulationes, prætorias, damni infecti, legatorum, & similes, interdicta, mixta, pœnium regandorum, familiaræ et ciscundæ, communi diuidando, vt notat Vlpianus in *l. actionis, verb. 36. de actio. in P.* Quibus alias addere licet.

¶ Iste *¶* autem omnes, vel ordinariæ, vel extraordinariæ sunt: ordinariæ habent formam & causam legibus determinatam, quæ ve in iudicio proponi dicantur coram iudice mercenario, id est, coram eo iudice, qui iuris reddendi causa necessario sedet, *l. si, §. iudicandis quos, de iur. iur. P.* quive cogitur secundum actionis ppositæ formam, pronuntiare. *l. vt fundus commun. diuid. P. l. 1. de re iud.* Extraordinaria est, cuius debitum non est legibus constitutum, sed in cogitatione iudicis consistit, vt quod æquitati eius dignum videatur, causa pposita, pronuntiet. Et hac extraordinaria actione, imploratur officium iudicis nobile: quia in eius arbitrio situm est, ad agendum admittere, vel non: cum magistratus, sit castos boni & æqui, vt tradit Aristoteles *lib. 5. Ethicor. ad Nicomach. c. 6.* Et vbiunque æquitas iudicem mouet, si expresse aliter cautum non sit, libi secundum eam statuere debet, *l. vbi in q. de interrog. act. in P.* multa enim expresse legibus, quæ generaliter definiunt, constitui non potuerunt, sed ea arbitrio iudicis, & prudentiæ relicta sunt. *l. 3. cum il. seq. v. q. ad 13. de legib. in P.* Ignorare se dicit Bartol. in *l. in testamento, de condit. §. demonst. l. in l. cum filius fam. de reb. credit. P.* plane, quid extraordinarium iudicium, quia & illud ad extraordinaria actione differt, qualis est restitutio in integrum, & alia extraordinaria remedia, quæ ex iure quidem scripto, non arbitrio libero iudicis, expediuntur, sed sine forma communi. Dicemus autem nos, extraordinarium in hac questione dici remedium, quod præstatum a iudice, vbi non est civilis pposita sine cognitione eius actio. *o. fin. de offic. iud. apud Gregor.* Et officium iudicis ibi interuenire, vbi nulla est obligatio civilis ex parte eius, qui petit. *vt l. qui per collusionem, §. fin. de act. em. in P. §. l. Quintus Musius, de annuis leg. a. P.* Subinde istæ ordinariæ, erunt, vel civiles, vel prætorias: civiles sunt, quæ legibus, Senatuf. consulti, plebiscitis, principum placitis, responsis prudentum vel continentur. Prætorias, quas prætor ex sua iurisdictione comparatas habet. *§. sed istæ quidem, de act. l. actionum, 2. §. eod. in P. l. 2. §. his legib. latis, de orig. iur.* In prætorias, Publiciana, Pauliana, & c. alia præterque. *§. namque, §. seq. de act. apud Iustin. de publicia. in rem act.*

¶ Harum *¶* omnium rursum, vel in rem erunt quædam, vel in personam: alia mixta ex illis: quam futuram, & primam distinctionem dixit Iustinianus. in *§. 2. de act. l. actionum, 2. §. eod. in P.* *¶* Nam agit, inquit, *vnusquisq. aut cum eo, qui ei obligatus est, vel ex contractu, vel ex maleficio: quo casu prodita sunt actiones in personam, per quas intendit aduersarium ei dare (id est, dominium transferre) oportere. l. vbi, 75. §. fin. de verb. obl. P. l. vlt. de condit. caus. dat. vel facere. vt edificare, rem tradere, &c. l. si rem tradi, 28. de verb. signif. Aut cū eo agit, qui nullo iure ei obligatus est, mouet tamen illi de aliquare controuersiam: quo casu prodita sunt actiones in rem: vt si ab alio rem possessam, suam esse quis intendat vel vindicet, vnde rei vindicatio. *§. appellamus, de actio.* Sic enim intendit actor: primum rem*

rem suam esse, & petit se dominum declarari, §. sic itaque discretis, de actionib. deinde sibi possessionem restitui. Specialis in rem actio, quæ rei vindicatio est, locum habet in omnibus rebus mobilibus, tam animalibus, quam in his, quæ anima caret: & in his, quæ solo continentur, leg. i. de rei vindic. P. lib. 6. tit. 1. Excipiuntur liberæ personæ, quæ non hac actione, sed interdicitis petuntur, d. l. 1. §. 1. & loca sacra, & religiosa, l. iure, 2. §. 1. eod. quia hæc in commercio hominum non sunt, nec domini singulorum, l. inter stipulantes, §. sacram, de verb. oblig. P. l. 1. §. quod autem, de ver. dicit. & competit tantum ei, qui aut iure gentium, aut iure civilis in dominium acquisivit. l. in rem, 2. §. de rei vind. P. l. doce ancillam, 9. eod. C. Et ideo recte petit se dominum declarari, l. ex d. uerbo, 33. §. 1. de rei vindic. P. l. sicut, 8. §. sed si queritur, si seruis. vindi. P. & rei possessionem sibi officio iudicis restitui. l. qui restitueret, 68. de rei vind. P. Huic actioni accessit ex auctoritate prætoris Publiciana, quæ competit ei, qui vere dominus quidem rei vindicandæ non est, sed qui iusto titulo, & ad transferendum dominium idoneo, si a domino rem accepisset, rem habuit, l. 1. 2. §. 4. §. de public. in rem actio. lib. 6. tit. 2. §. l. quæcunque, 15. eod. §. sed si sita, versio. namque, de actio. ap. Iustinian. tribus concurrentibus, vt bona fide emerit, & ei res emta, vel ex alio iusto titulo comparata, fuerit tradita. l. eum qui a furioso, 8. §. si. l. sequent. de publician. in rem actio. Datur & pro seruitutibus patientia constitutis, publiciana. l. si ego, 13. §. 1. de publician. in rem actio. P. Exceptio tamen iusti domini, publicianæ actioni obicitur: quia ideo ea comparata non est, vt res domino auferatur, in l. penult. l. si de publician. in rem actio. in P. Competunt actiones in rem aduersus eum, qui nullo quidem iure nobis obligatus est, sed quia rem, quam nostram esse intendimus, possidet. l. officium, 9. C. l. is qui destinavit, 2. §. de rei vindic. l. vni, de alien. iudic. mutan. cass. fac. l. actionum, 24. de act. P. vel dolo desit possidere. l. si autem, 28. §. 2. de rei vindic. P. Formam vindicandi legito apud Ciceronem pro Murena. Hodie, vt multoties dixi, sub lata formula actionum, sufficit actorem se dominum, vel in publiciana, quasi dominum, libello dicere, & ita rem petere sibi restitui, ad idque cogi aduersarium: vt delictum cum sua causa, habita ratione fructuum, & moræ, & vitulatum eius. l. qui restitueret, de rei vindic. P. Quomodo autem fructus percepti & percipiendi, in restitutione rei considerandi sunt, alibi diximus, l. Julianus, 17. l. prætoris, 20. l. si nautis, 62. de rei vindic. P. l. 5. §. 5. si visus fruct. peti. l. in condemnatione, 134. §. cum verbum, de reg. iur. l. restituere, & l. si de reg. iur. iuxta distinctionem Cæsaris Gordiani, a mala & bona fide sumta. in l. domum, 5. de rei vindic. Cod. fisci, l. si fundum, 17. eo. C. Iuratur & in litem, contra contumaciam non restituentis, l. qui restitueret, de rei vindic. P. l. a possidentibus, eod. tit. C. eiusque habita ratione, fit condemnatio. Sequitur & finis, quem rei vindicatio maxime considerat, nempe restitutio, probata intentione vindicantis: ne, inuitis dominis, res penes alios sit, & cuique suum conseruetur intactum, secundum ea, quæ in exordio conuentionum, & in rationibus earum annotauimus. Actio in personam, vt plerumque simpliciter actio dicitur. Ad actionem autem in rem petitio pertinet: persecutio porro, & ad actionem in rem, & in personam referri potest, rei que persequendæ causa. Papinian. in l. actio in personam, 27. de actio. P. Vlpian. in l. pecunia verbum, 178. §. actionis, de verbor. signif. Et actionis etiam aliquando verbo rei persecutio continetur, Paul. l. actionis, 34. de verbor. signif. vt & generalius diximus, actionis nomen omnia in vniuersum actionum genera complecti. l. actionis verbo, 36. de actionib. P. Ad actiones in personam pertinent, conditiones, dicta l. actionum, de actio. P. §. appellamus, eo rit. ap. Iustin. nam olim debitor personaliter obligatus, solebat admoneri, de nuntio die, quo aut soluendum, aut in iudicio illi sistendum, esset. sic condicere de nuntio est, dicto §. appellamus. Condicere, inquit Festus, in §. est dicendo denunciare. Ideo olim quicquid ab aliquo dandum, vel faciendum exigebatur, illud dicebatur con dicit, ratione obligationis personalis ob quam petebatur: vnde in fure si regulare illud annotatum, vt condictio furtiua in eum competat pro rei subtrahæ repetitione. §. sic itaque discretis, de actio. cum similib. Conditiones itaque plures sunt, de quibus, Deo fauente, quædam libro sequenti, in actione repetitione mutui. Ad actiones in rem referuntur plures: vt quæ pro seruitutibus realibus competunt, confessoria & negatoria. §. æque, de action. l. 2. si seruis. vindic. P. & præiudiciales, de quib. in §. præiudicialis, de acti. que ideo id nomen consecutæ sunt quod priores tractandæ sint, quodque præiudicium

aliis faciant quæstionibus, si in iudicium deducæ sint. l. 1. §. 3. C. de ordine cognit. l. penult. de noxalib. act. in P.

¶ Mixtæ, quæ partim in rem, partim in personam dirigitur, sunt tres insigniores, familie circiscundæ, communi diuidundo, finium regundorum. §. quædam actiones, de action. l. item 2. 1. famuli. circis. in P. l. 4. communi diuid. in P. l. 1. 2. 3. 4. finium regun. in P. Realis obligatio sequitur rei possessorem non personalem. l. final. l. omnes sine cens. & resig. fund. communi. non pos. C. l. si. si de contra. emt. P. Personalis quoque, aliquando in heredes transit, aliquando minime, actiue vel passiuæ. Nam si orta sit ex contractu defuncti vel quasi, in heredem regulariter datur, l. ex contractuibus, & l. ex depositi, de actio. l. ad cau. §. in contract. de reg. iur. ex certis casibus, quos in vtraque glossa annotauit. & heredibus, ut. ut actio. ab heredib. & contra hered. C. at si ex delicto vel priuato, minime, nisi cum defuncto lis contestata, ut. ex delicto de finitorum in quanti. hered. conuen. C. & quatenus ad heredem peruenit. l. uicemus, de eo quod met. cau. in P. ex publico crimine nunquam. l. ex iudiciorum. de accus. in P. cum simit. Obserua tam en ea, in quibus ius pontificium distinet. differentia notantur ab interpretibus in c. si de sepult. ap. Gregorium.

¶ Ex superioribus actionibus, iterum alie dicuntur rei persecutorie, alie pœnæ seu pœnales, alie ex istis mixtæ, §. sequens, de actio. Rei persecutorie illæ dicuntur, reales & personales, quibus tantum exigitur, quod citra pœnam leges in obligationem venire voluerunt: in similibus actionibus dicuntur, l. omnes autem actiones, de actio. pro quibus æstimatio, & id quod interest, accedit. Pœnales illæ sunt, quibus perimus ex delicto, vel aliter obligatum nobis soluere pœnam legibus definitam: & hæc in multis differunt ab actionibus rei persecutoriis, potissimum, si pœnæ sunt, quæ annales sunt, excepta furti actione, §. 1. de perpetuis, & temporaria actio. cum perpetua, rei persecutoria sint. l. in honorariis, de action. Pœnales in heredes non transeunt eius qui tenebatur, & mortuus est ante litis contestationem, l. 1. ex delicto, defuncti. in quanti. hered. teneant. C. l. Iulianus, l. de priuato delicto. in P. cum simit. l. Iulianus autem, 16. de iudic. in P. persecutorie contra l. ex contractuibus, de act. in P. Est & insignis differentia, vt pluribus persecutoria vna de re obligatis, vno soluente ceteri liberentur: non ita autem in pœnali. l. 1. de conditio. fur. C. l. fin. de libera. caus. in P. l. item Mela, §. si plures, ad legem Aquil. in P. Mixtæ actiones sunt, cum vna persequimur rem & pœnam: vt in actione vi bonorum raptorum, contigit, §. rei persequende, & §. ex malefactoris, de actio. in P. ¶ Pœnales subdiuidi possunt, §. omnes autem actiones, de actio. 15 in actiones, quæ in duplum, vt l. in furti. 50. de fur. P. §. si de furti, de actio. l. de seruo corrup. & C. triplum, ut l. de plus petito. C. §. arripit, de actio. quadruplum ve, §. quadrupli, de actio. §. si. de furt. competunt, secundum naturam negotii, quod persequimur, & vnde natae sunt: si quidem, vt monuimus, non eandem originem omnes habent, & causam, vel auctoritatem. Et alia diuisione, quædam ex contractu, quædam ex facto, quædam in factum sunt: vt explicat Vlpianus sufficienter. in l. actionum genera, 24. §. actionem autem, de actio. in P. Quo fit, vt etiam ratione originis, quædam infamem, quædam minime. Nam damnatus de crimine publico, infamis perpetuo est: qui autem de priuato, non fit infamis, nisi crimen legibus expresse iustam eam notam habeat, veluti crimen iniuriatum, vi bonorum raptorum, furti, & C. l. infamem, de pub. iudi. in P. 4. §. ait prætor, §. qui lenocinium, & §. sequ. de his qui notant infam. cum simitib. Sic ex dolo in contractu admissio, aliquis infamiam contrahit: & actiones de dolo infamiam irrogant, directa tutelæ, mandati, depositi, pro socio, §. ex quibusdam de pœna temere litigant. apud Iustinianum, l. abletas §. si cum 21. sequ. de his qui nota infam. in P. cum simi. ibi. not. Contraria autem tutelæ, non irrogat infamiam: quia in ea non agitur de perfidia, sed de calculo. l. furti. §. §. penult. de his qui notant infam. in P. Pro socio autem vtrinque infamar: quia singulis ex factis directa competit. dicto §. ex quibusdam, de pœna temere litigant.

¶ Et vt hanc distinctionem facilius capiamus, accedet alia diuisione actionum, in directas, contrarias, & viles. Directæ dicuntur hic, oppositione facta ad contrarias: non prout in alia diuisione, actiones directæ dicuntur, quia opponantur vtilibus. Directæ igitur, vt contrariis oppositæ, sunt quas dominus, vel is cuius res curatur, intendit in eos, qui gerunt vel curant: vt quæ datur locatori contra conductorem, deponenti contra depositarium, Contrariæ autem, quæ dantur curantibus res alienas, aduersus eos, quorum negotium geritur, vt illis repetant, si quid incommodi ex rebus acceperint: qualis datur conductori, contra lo-

canem: & depositatio, contra deponentem, &c. ut suis locis docebitur. Inde habemus titulos, de positi, vel contra, id est, de actione depositi vel contra, mandati vel contra, locati vel contra, & sic de similibus, ubi dictio, contra, significat contrariam, seu mutuatam, seu vicissim datam actionem. Quemadmodum usurpatur apud Terentium, dum ait, in *Adelphis*, *In eo me oblecto solum, ille ut item contra me habeat, facio sedulo*. Vtiles sunt, quæ aliis, quam contrahentibus, ex eorum tamen contractu & causa dantur: & ita dici possunt vitiles, directæ, si ex causa locantis, deponentis: & vitiles, contrariæ si ratione depositarii, vel conductoris competant, ut suis locis apparebit.

¶ Ceterum directæ actiones oppositæ vitilibus, illæ sunt, quæ dantur ex verbis legis, vel contractus iociti, alicui: vitiles autem, quæ ex mente legis, vel contrahentium competunt, per extensionem: veluti actio, si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, per extensionem mentis, pertinet ad alia animalia, non quadrupedia: estque ita vitilis. *l. penult. si quadrupes pauper fecisse dicat. P.* Sic in similibus, aliud exemplum in *l. emtor hereditatis, de heredit. vel a. vend. C.* Porro non multum laborandum est nunc in distinguendis vitilibus a directis. Nam quod ad effectum pertinet, nihil refert vitiliam directam quis agat: cum sublata sit, ut dictum est conceptio formularum actionum. *Paul. in l. actio negotiorum gestorum 49. de negotiis gest. cap. dilecti, de iudic. l. 2. de formul. & imperator. act. subla. C.* Estque constituenda regula, vbi quæque deficit actio, vel exceptio expressa directæ, vitilem esse dandam. *l. quoties, 23. de prescrip. verb. lib. 19. P. tit. 5.*

¶ Annectimus aliam generalem diuisionem actionum: ut vitiles sint bonæ fidei, aliæ stricti iuris. *§. actionum autem, de actio. Bonæ fidei dicuntur, non quod bona fides in his tantum exigitur, & non in illis, quæ stricti iuris sunt: nam nullæ actiones, nullæve obligationes, sine bona fide esse possunt, ut docuimus, l. bonam fidem. C. de actio. l. bonæ fides, depositi. P. d. ximus supra cap. 2. sed quia in his, quæ bonæ fidei dicuntur, amplius quippiam petitur, quam in obligatione expressæ directæ, vitilem esse dandam. videlicet accessiones omnes rerum, exceptis usufructibus, quæ non iure actionis nobis debentur, sed officio iudicis, nobis petentibus, mora a debitore facta & cognita. l. 4. Cod. de positi. l. quia tantum dem. de negot. gest. in P.* Facilis autem actionum bonæ fidei cognitio est, vitiles eius generis sunt, quæ a Iustiniano numerantur, in *§. actionum autem, de actio. ceteræ omittit, stricti iuris. Ideo autem stricti iuris conuentiones dictæ sunt, & earum actiones, quod per eas amplius peti non possit, quam per eas conuentum sit. l. qui quid astringenda, de verb. obl. P.* Nec petantur vitiles, nisi vel specialiter de pactæ sint, vel debitor soluere cesserit post litem contestationem, *l. videamus, §. si actionem, de usufr. in P. vel factum promissum sit. l. si quis ab alio, §. si de re iud. C.*

¶ Ratione eius, quod petitur, actiones diuidi possunt etiam, in vniuersales, generales, & singulares. Vniuersalis est, petitio iuris alicuius vniuersi, ut hereditatis petitio, *l. 1. de rei vindic. lib. 6. P. titu. 1. l. item videndum, 20. de petitio. heredit. lib. 5. P. titu. 3. familiae erciscunda, actio ex testamento, actio quæ datur pro tota hereditate vendita. l. 1. C. de heredit. vel actio. vend.* Huius autem actionis natura, ut in vniuersum proposita, contineat singularium rerum, postea si velimus, petitionem vniuersi, & ad singulas iudicium vniuersalis pertineat petitionis. *l. 1. l. in restituenda, l. de hereditati. l. si. §. si autem, de petitio. heredit. in P.* Generalis est, quando vitæ res sunt in obligatione, tamen generali appellatione, ut administrationis, vel conuentiois, comprehenduntur, vel intelliguntur: quales actiones tutelæ, pro socio omnium bonorum, *Paul. in l. pro socio, libr. 38. pro socio. 17. P. titu. 2. & similes. Specialis, quæ petit rem in indiuiduo, quæ qualis, quæve ea sit exprimere debet: ut in rei vindicatione apparet, in l. 1. de rei vind. & mandati, commodati, depositi actione. tractatur in *§. sunt prætoræ, de actio. & ibi gloss. iura simil. trad.* Ceterum petimus per actiones, & consequimur: & ideo illæ quoque variant, vel solidum, seu integrum eius quod nobis iure actionis debetur, idque ut plerumque vel non solidum, ut dum agimus de repetitione dotis, de peculio, in *l. is qui bonis, de cessi. bonor. vel contra cedentem bonis, ut in §. item si de dote, de action. l. etsiam filios mulieris, & l. maritum, & l. sequent. solut. mar. l. inter eos, de re iudic. P. l. in condemnatione, de re. iur. §. item & si quis cum parente, de actio. cum sim. l. sibi nota, & in aliis similibus, in quibus quis tenetur in quantum facere potest tantum, nec ultra. ut in *l. arbitraria, de eo quod cer. loc. P.***

¶ Dicitur etiam & omnes actiones possunt, vel naturæ, vel dativæ, seu arbitrariæ: natura illa, quæ ex obligatione iure civili, vel alio approbata, ex negotio vel contractu nascitur, quæ naturam certam iudici exhibet confidendam, & sequendam. At dativa est, quæ ex arbitrio iudicis admittitur & æstimatur. in *l. qui restitueret, de rei vindic. in P.* Inter actiones arbitrarias, sunt actiones subsidiariæ in factum, tot. titu. de perpet. & tempor. actio. de quibus paulo post.

¶ Aduertendum quoque in actionibus, quandiu viuunt: vnde de & alia diuisio, ut alie perpetuæ, alie temporales dicuntur. *§. ceteræ autem lex, de non alien. reb. ecclesi. in amb. l. eum de bere, de serui. verb. pred. in P.* Perpetuæ dicuntur, non quod immortales sint, vel quod in perpetuum quis illis agere possit: etenim nihil est hoc modo inter corruptibilia perpetuum, nisi per surrogationem. *l. sicut. 3. de prescrip. 30. vel 40. anno. lib. 7. Cod. titu. 39.* sed perpetuæ, quod per se uenturæ ad generalem terminum, & ad tempus, quod longius est præstitutum vitæ actionum: quale in personabilibus, trigessimus annus est, *l. cum notissimi, 7. & l. omnes, 4. Cod. de prescrip. 30. vel 40. anno. a. i. he. quas actiones, de sacrosanct. eccle. C. in alius realib. 40. §. 1. de perpet. & temp. actio. lib. 4. Inst. titu. 12.* Solebant tamen antiquitus actiones, quæ dabantur ex legibus, ex senatusconsulto, siue ex sacris constitutionibus, perpetuo competere: donec sacræ constitutiones tam in rem, quam in personam actionibus certos fines dederunt. *Paul. in l. si mulier 21. §. 1. de eo quod met. caus. Ita antea dicebatur, Quod meus causa gestum erit, nullo tempore, vel modo, prætor habeaturatum in bonorariis, 24. de actio. in P. §. 1. de perpet. & tempor. actio.* Temporales actiones sunt, quæ breuius tempus, quam triginta, vel 40. annorum habent vitæ: ut olim annales erant prætoriarum, non conuicti, de iniur. C. & ciuilibus iniuriarum, *l. vnic. §. si de ann. excep. Cod. Causa, l. annus vitis. 6. de calumniator. li. 3. P. titu. 6.* alieque, quarum definita sunt tempora, de quibus Deo fauente in vincipionibus, quæ numerantur a tempore, quo competere incipiunt, & quo experiri licet. *l. in causis, in 2. de mmor. in P.*

¶ Et ut postremam addamus diuisionibus actionum manum, quædam ordinariæ & præcipuas dicimus, quædam subsidiarias porro dicimus, datas quædam nullæ alie dari possunt ordinario iure: nam si quæ dari possunt, ad has non peruenitur, *l. 1. Cod. de dolo. l. falsus creditor, 44. §. si quis nihil in persona, de fur. in P. l. 1. in princip. & §. non fuit autem, de dolo. in P.* Inter subsidiarias, quæ alius deficientibus tantum dantur, connumerantur, actio de dolo, *Paul. in l. 1. de condit. ex lege lib. 13. P. tit. 1. conditio ex lege, dist. l. in causis, 2. de minor. 25. ann. restitutio in integrum, l. omnimodo de inoffic. testa. Cod. in officio querela, officium iudicis nobile, l. municipio 12. ut in possessio. lega. in P. lib. 36. titu. 4. l. si cum dotem, 23. §. eo autem tempore, solu. mat. P. item & de crimine stellionatus, quo nominæ experitur quis, in criminibus, quæ iure certam non habent persequutionem. *l. 3. de crim. stellio. in P.* Sunt & subsidiariæ actiones in factum, quas ut cognoscas, distinctionem adhibe inter actiones exactæ, & actiones in factum, & ex contractu. Nam, ut ait Vlpian. in *l. actionum genera, 25. de actio. & oblig. in P.* actio ex contractu est, quoties quis sui iuris causa cum aliquo contrahit: veluti emendo, vendendo, locando, conducendo, & ceteris similibus. Ex factis autem actio est, quoties tenent quis incipit, ex eo, quod admisit: veluti si furtum, aut iniuriam commiserit, vel damnum dederit. In factum actio dicitur, qualis est, exempli gratia, actio quæ datur patrono aduersus liberum, a quo contra edictum prætoris in ius vocatus est, cum factum videlicet, in speciale nomen actionis, vel maleficii non cadit.*

¶ Subdiuiduntur actiones in factum, in speciales, generales, & generalissimas. Iterum speciales, vel ex legibus, vel ex iurisdictione prætoris, veluti ex edictis, & interdictis eius. Sint speciales ex legibus exempla, ex re iudicata, *l. actori. C. de reb. credit. l. si se non obtulit, de re iudic. in P.* a quæ pluriæ, tot. titu. de aqua. pluuiæ arcen. de pasta pecorum, data aduersus eum, qui alienas fruges suo pecore de pastus est. *l. qui seruandarum §. si. de prescrip. verb. in P.* Ex edicto in factum est actio, nauæ, caupones, stabularii, & titu. nauæ, campo. stabu. in P. De pauperie, titu. si quadrup. paup. feci. dicat. caluianæ reuocatoria que patrono datur, *l. si liberus de inr. patron. in P.* de incendio, ruina, & naufragio: de publicanis, & vectigalibus: si messor falsum modum dixerit, de iis qui decerunt vel effuderunt: de calumniatoribus: de edendo, si ventris nomine mulier in possessione missa: si ventris nomine calumniæ causa

Lib. 4. Instit. tit. 3. Lib. 43. Præf. Lib. 8. C. tit. 1.

- 1 In locum interdictorum sunt extraordinariae actiones.
- 2 Interdictum quid, & quare, & quomodo reddatur.
- 3 Interdictorum finis, vim arcere vel emendare: & cur ita dictum interdictum.
- 4 Interdictum, & editum quid intersit.
- 5 Interdictorum diuisio, in duplicia, & simplicia, & quæ.
- 6 Simplicia in prohibitoria, restitutoria, exhibitoria, unde alia composita.
- 7 Alia diuisio, in interdictum ecclesiasticum, & seculare: & subaliuisiones, & 9.
- 8 Seclulare, aut publicum aut priuatum.
- 10 Interdicta adipsicenda, retinenda, recuperanda quæ.
- 11 Possessionis utilitas.
- 12 De interdicto recuperanda.
- 13 Interdictorum adipsic. rem. recupera. in Gallia praxisi.
- 14 Sequestratio in interdicto retinenda quæ, & quando.
- 15 Pro quibus rebus datur, vel non datur interdicta.
- 16 Quibus personis datur interdicta & de iudicio idoneo.
- 17 Axiomata generalia de interdictis.

PRO formula interdictorum parum seruatis, substantia & causallorum conseruata, extraordinarius actioibus hodie vimur, §. si de interdict. l. si. C. eo. in. que in locum interdictorum subrogantur: vt ex conceptione rubrica P. constat, de interdictis, siue extraordinariis actioibus quæ pro illis competunt. lib. 43. P. tit. 1. Theophilus vim & substantiam interdicti explicat.

¶ Interdictum, inquit, est enuntiatum prætoris inter duos, qui de possessione contendunt emissum. Facti quidem speciem causamque non plane definiens, sed quomodo de ea iudicandum sit, iudicem informans. §. 1. de interdict. apud Theophilum in 4. libri Institutio. iuris ciuilibus. Siquidem prætor vel iudicabat ipse, & controuersia possessionis etiam: vel iudices seu recuperatores, vt iudicarent, dabat. Nam cum summam potestatem iudici, tum haberet, præerat quoque iurisdictioni, id est, electioni per sortes iudicum, & subfortitioni, si qui electorum suspecti habebantur, eos subfortitus ex decuriis iudicum, qui tunc sedebant ad iudicandum. Non enim omnes decurie iudicum, quæ Romæ erant, continuo iudicabant: sed certæ suis temporibus ad iudicandum a prætore cogebantur: & ex illis, qui iudicare debebant, quidam rursus sorte delibebantur causis dirimendis. vide de istis fise per Budæum tractatum, in annot. poster. in P. in l. si. §. iudicandi quoque necessitas, de muneri. in P. Interim autem prætor donec iudicum nouionem acciperet, ut in interdicto, vii possidatis, & unde vi, certa forma edicebat, vel vt quid fieret. l. 1. & si de interd. in P. vel iudicet. Cicero, pro Cecinna, & in Verrem. Quinti. lib. 7. cap. 5. Sicque actiores conceptas, ad iudicem disceptandas mittebat, interdictum ipse, re cognita, ex officio reddebat, & ex illis iudicia, non nunquam communi sponsione constituerebat, delegata cognitione iudicibus, vt & in actionibus faciebat, §. 1. de inter. ap. Justin. & tum maxime cum de possessione, vel quasi possessione agebatur. l. acquissimum, de usufr. in P.

¶ Quarum formularum vnus finis, vis, ad vim coercendam videlicet, & ne ad arma devenirent litigantes, quos poterat iurisdictione prætor compellere, lex erat quod met. cau. in P. l. 1. C. de iuffra. in P. cum simili, vt quod propria auctoritate, aut contra possessionem alterius factum esset, vt vi factum restitueretur, Theophil. in §. summa. vers. sunt tamen de interd. lib. 2. Institut. tit. 15. capsum in §. summa autem, eo. ius. ap. Justin. vt postea apparebit. Et sunt, qui dicant: inquit Theophilus, vt in l. 1. de rebus eorum, in P. l. moris, & l. si. de pan. in P. ut. de interd. colleg. hære. tic. in aub. & l. ex iurum, §. & l. relocatorum, 7. §. interdiceret, & tot. ii. de interd. & relega. lib. 48. P. tit. 32. interdicta vocari, quibus quid fieri prohibet prætor Ab interdendo scilicet, quod denuntiare & prohibere, Bart. in l. 1. §. 1. de oper. noui munt. significat. Restitutoria vero, & exhibitoria, decreta duci, nempe ab eo, quod est decernere: id enim statuere, & censere est. Sed iam obuius, vt omnia interdicta appellentur, propterea quod inter duos vel plures quosdam dicantur. Hæc Theophil. & Iustinianus. Verbum tamen illud, interdictum, quod inter duos dictum significare tradunt, mea sententia, & idem quod interim dictum, vt medium quoddam sit, & ad iudicium parateue, suspendens vel emendans vim, donec de causâ formula cognosceretur. Alciat. lib. 3. Parerg. cap. 15.

M m 2

causa mulier in possessionem missa sit: de damno infecto: de iniuria vocando: si quis iniuria vocatus non ierit: ne quis eum qui iniuria vocatus est, vel eximat: de eo per quem factum erit quominus in iudicio sistat: si quis iniuria dicenti non obtemperauerit de alienatione mutandi iudicii causa facta. De quibus propriis singulis consignati in Pandectis tituli. Item de eo qui fidei iussu accipere noluit, l. 2. in ius vocari eant & cap. in P. de iis, qui suspensum aliquid habent in loco, vnde noceri potest. l. si vero, §. prætor, de iis qui decerunt, in P.

¶ Subsidiariæ speciales ex interdictis plures. Nam ex popularibus, & rei familiaris tutelæ causa proditæ. Inter popularia interdicta illa: Ne quid in loco sacro, ne quid in loco publico, vel itinere, de locis & itineribus publicis, de via publica, de fluminibus: ne quid in flumine publico, de ripa munienda: quorum etiam extant proprii eius inscriptionis tituli in Pandectis. Quibus annexitur, de libero homine exhibendo. l. 2. de interdict. in P. Ad rem familiarem porro pertinet prætoria interdicta, quæ sub propriis, examinantur titulis: de aqua quotidiana, & æstiuâ, de riuis, de fonte, de cloacis, de arboribus cædendis, de glande legenda, de migranda, de Saluano interdicto, de superficiebus, de tabulis exhibendis, de cæperis nonnunciatio, de remissionibus, quod viat clam, pro satisfactione, damni infecti actio, de itinere actusque priuato, de qual. 2. de interdict. P. de aliis peculiaribus sunt tituli. Generales in eo facto conuentio est, quæ si facta absque dolo, quæ ad aliquam appellationem nominati contractus referri non possit, coemptus tamen in quod conuenitum est prætari: agitur itaque tunc actione in factum, præscriptis verbis, qua petimus iuxta verba, in quæ conuenitum est, prætari promissa. l. 2. 3. de præscrip. verb. in P. l. in traditione, de pact. in P. l. 2. de pact. inter emtor. Quæ autem sint illæ conuentiones inominatæ, quibus possimus hac actione experiri, inuenies ab Accursio explanatum. gloss. in l. naturalis, §. quod si faciam, de præscrip. verbis in P. Quod si contractibus dolo interuenierit, distinctum, num bonæ fidei, vel stricti iuris sint, & tunc si cum contractu, vel circa dolum consideramus: bonæ fidei rescinduntur actione de dolo, vel nulli sunt. l. eleganter, de dolo in P. Si stricti iuris, tenet contractus quidem, sed beneficio iuris deceptus ultra duos aures restituitur. l. solemus, & seq. de dolo, in P. l. dolo, Cod. de inuti. stip. Si sine contractu deceptus, dolum persequitur, vel ciuiliiter actione de dolo, l. si quis tab. l. penult. & fina. de dolo in P. vel criminaliter, accusatio est felonatus. l. 2. de crimine stellio. in P. Generalissima in factum actio dicitur, non quod sub ea reliquæ contineantur, sed quia deficientibus aliis omnibus ista succedit. l. notus, de præscrip. verb. l. quæ religiosis, & l. in rem, de rei vindic. in P. l. non debet, de dolo malo. Quæ omnia quæ de subsidiariis in factum actionibus dicta sunt accepta fero Conrado Lago, qui id iisdem fere verbis persequitur. in 4. parte methodi, a capite 60. vsque ad 67. Inueni quoque dari actionem in factum vtilem, si propter incertitudinem contractus deficit actio. l. 1. de estimator. actio. P. l. 1. 2. 3. de præscrip. ver. P. Dicuntur autem interdicta prætoria, extraordinariæ actiones: non quod ita illis nulla certa petitio constituta sit, sed quod absque solemnitate hodie impetrantur. §. ordinis, de interdict. Imo & ad officium iudicis deuoluuntur, ad quem pertinet possessionem tueri, vel dando actionem, vel exceptionem. in l. si. iuncta gloss. 1. de aqua plusia arcend. l. 39. P. tit. 3. si seruus, de acquir. rerum domn. Et hodie quoque pro possessione retinenda vel recuperanda, ex regia officina seu cancellaria interdicta petuntur, quæ dicuntur Complantes, maintenus, & statius de querelle. Proinde de interdictis dicendum est proprio capite paulo vberius. Interim annotando in actionibus superioribus, & in aliis omnibus, res, personas, & negotia considerari debere: in rebus, ipsas actiones, & pro quibus datur: in personis, qui agunt, & cum p. sunt agere, & contra quas agitur, & coram quibus iudicibus: in negotiis consideranda ea vnde oriuntur, num ex contractu, & qualis contractus vel obligatio: vel an ex delicto, & quale delictum: num ex lege, ex facto, & quæ, & qualia illa sint, id est, quæ sit omnium illorum substantia, & accidentia, item quis modus agendi. Quæ omnia ex singulis contractibus posita, Deo volente, tractandis apparebunt, & iam antea in generalibus, conuentionum titulis: de rebus & personis, partim explicata sunt.

De Interdictis. Cap. 9.